

LLEIDA 1707: MOLT MÉS QUE UNA GUERRA

Dossier per l'ensenyant

LLEIDA

en Catalogne.

Els fets

1. La Guerra de Successió (1702-1715): una guerra d'abast internacional
2. Per què es rebel·la Catalunya?

Els avenços militars del segle XVIII

3. Els avenços militars a partir del segle XVIII.
 - 3.1 L'Armament: a partir de 1702
 - 3.2 L'Artilleria
 - 3.3 Les noves fortificacions baluardades, diferències amb les medievals

Lleida 1707

4. L' Interès militar de Lleida
5. Les fortificacions abans i després de 1707
6. Com es guanyava una Plaça Forta
7. Els exèrcits enfrontats:
 - 7.1 Els defensors
 - 7.2 Els enemics
8. El setge de Lleida de 1707:
 - 8.1 L'Assalt a la ciutat pas a pas
 - 8.2 L'Assalt al Castell pas a pas
9. Conclusions
10. Els assassinats al Roser, veritat o mentida?

Després de 1707

11. Conseqüències de la derrota i repressió borbònica
 - 11.1 Descens demogràfic
 - 11.2 La Seu Vella convertida en caserna i el Turó en complex militar
 - 11.3 Supressió de l'Estudi General
 - 11.4 Abolició de la Paeria

Altres

- Sabies que?
- Glossari
- Cronologia
- Bibliografia i web grafia
- Documents per treballar a l'aula

turóseuvella

CONSORCI DEL TURÓ DE LA SEU VELLA DE LLEIDA

Els fets

Felip V

1. La Guerra de Successió (1702-1715): una guerra d'abast internacional

L'any 1700, mor el rei Carles II d'Espanya sense fills i deixa d'hereu el nét del rei de França **Felip d'Anjou** (1683-1746), el qual regnarà amb el nom de Felip V. Els drets dinàstics al tron espanyol li venien per part de la seva àvia Maria Teresa, germana del difunt monarca espanyol i casada amb el rei de França Lluís XIV. Però degut als habituals lligams familiars entre la reialesa de l'època, hi havia altres hereus de monarquies europees que tenien els mateixos drets dinàstics. Un dels candidats era en Josep Ferran, nét del rei d'Alemanya Leopold I (1658-1705), el qual queda fora de la disputa després de la seva mort el 1699. L'altre candidat era l'arxiduc Carles d'Àustria, fill del mateix rei Leopold I i germà de l'hereu de l'Imperi alemany Josep I (1705-1711). El fet que els drets dinàstics a la corona espanyola fossin compartits per més d'un candidat formarà part del futur conflicte.

Territorialment, la corona espanyola d'inicis del segle XVIII era la més gran del món i per tant, un plat molt suculent per a qualsevol candidat. Comprenia una gran extensió de territori molt més enllà de la península, entre els quals hi havia Flandes, Milà, Nàpols i també Hispanoamèrica que li proporcionava el control del mercat de metalls preciosos i altres productes colonials. La corona francesa de l'època no era menys important, ja que era la primera potència militar europea. Per això, el fet que Felip V ocupés el tron espanyol, suposava una amenaça de futur per la resta d'Estats Europeus, veient en la seva figura la possible unió de dos superpotències europees com França i Espanya. Aquest temor dividí Europa en dos bàndols enfrontats que acabaran generant l'anomenada Guerra de Successió.

Els Estats europeus contraris a la coronació de Felip V creen la **Gran Aliança de l'Haia** l'any 1701. La formen els Estats de Gran Bretanya, el Imperi Alemany (Prússia, Àustria i Hongria), les províncies Unides dels Països Baixos i més tard també Portugal i Savoia, proposant l'arxiduc Carles d'Àustria com a successor de la corona espanyola, en contra de Felip V defensat per Espanya i França. Un any més tard, els dos bàndols s'enfronten en la Guerra de Successió en el marc europeu, deixant el territori espanyol al marge durant els primers anys.

L'any 1704 la guerra arriba a la península amb el desembarcament a Lisboa de les tropes aliades amb l'arxiduc Carles al capdavant i poc després a Barcelona. Tot i que aquest primer intent acaba fracassant, serà un nou desembarcament a Barcelona, el que donarà la victòria a l'exèrcit aliat el **9 d'octubre de 1705**. A partir de llavors, l'arxiduc Carles és proclamat rei d'Espanya amb el nom de Carles III i la rebel·lió de Catalunya s'estén a València, Mallorca i Aragó. Un fet determinant per aquesta victòria fou l'acord previ entre Catalunya i Anglaterra amb el **Pacte de Gènova** (juny 1705), en el qual, Catalunya rebria l'ajut de l'exèrcit aliat si s'afegia a la lluita antifilipista.

Carles III

Durant els propers anys els resultats de la guerra foren favorables als partidaris de l'arxiduc Carles, tant a Europa com en la península. Fins a l'abril de 1707, quan la victòria filipista en la **batalla d'Almansa** (Albacete), canvia la sort del bàndol guanyador i es precipita l'avanç de les tropes borbòniques per l'est de la península. Tot seguit, les terres de València i Aragó són ocupades i queden abolits els seus privilegis, deixant Catalunya d'objectiu més proper i Lleida al capdavant, ocupada pocs mesos després.

En el transcurs de la guerra, un altre fet transcendental marcarà definitivament el seu destí, la mort del monarca austríac Josep I el 1711, deixa vacant la corona al seu germà l'arxiduc Carles. A partir de llavors l'aliança antiborbònica comença a defallir i es produeixen un seguit de fets favorables al nou rei Felip V, com el pacte de treva entre Gran Bretanya i França el 1712.

El 1713 es signa el **Tractat d'Utrecht** entre Espanya i França per un costat i els països austríacistes per l'altre, pactant la fi de la guerra i l'acceptació de Felip V com a monarca espanyol, a canvi de la seva renúncia dinàstica a tots els drets al tron francès i importants compensacions de territoris europeus espanyols. Amb el tractat es perden totes les possessions que Espanya tenia a Europa i a la vegada Catalunya perd el suport de les tropes aliades, restant sola en la lluita antiborbònica. Tot i així, aconsegueix aguantar més d'un any, fins a la caiguda de Barcelona l'11 de setembre de 1714 i la rendició de Cardona a finals d'any. Si el Principat de Catalunya ja s'havia rendit, encara quedava un últim territori català austríacista que aguantà fins al juliol de 1715, l'illa de Mallorca.

Detall del Rosselló i part de la Cerdanya que es perd en el Tractat dels Pirineus

Les conseqüències de la pèrdua de la Guerra de Successió per a Catalunya quedaran reflectides en el **Decret de Nova Planta** (1716). Amb ell, Catalunya perd els seus òrgans de govern fonamentats en el pactisme de les Corts de l'Edat Mitjana, de manera que les constitucions i els furs heretats des de feia segles queden abolits.

2. Per què es rebel·la Catalunya?

Si durant els primers anys, Catalunya es mantingué fidel a Felip V igual que la resta de la península, quines foren les causes de la posterior desafecció filipista?

A diferència de les altres regions espanyoles, Catalunya encara tenia molt presents els abusos francesos de la Guerra dels Segadors i la conseqüent pèrdua del Rosselló a partir del Tractat dels Pirineus de 1659, amb el qual, quedava retallat una part del territori català.

A **Lleida**, el jurament dels privilegis del nou rei (Felip V) es feu l'any 1702, amb la festa i la participació de tota la ciutat i els seus dirigents. La fidelitat de Lleida es mantingué durant els primers anys i fins i tot s'arribà a convocar l'exèrcit municipal de la Coronela a favor de Felip V, davant el possible atac a la ciutat de l'exèrcit austriacista. Finalment, el canvi de rei es va resoldre uns dies abans que Carles d'Àustria fos proclamat rei d'Espanya a Barcelona, mitjançant les negociacions entre els representants de la ciutat i els austriacistes, el 23 de setembre de 1705.

Els avenços militars del segle XVIII

3. Els avenços militars a partir del segle XVIII

L'Art de la guerra havia canviat molt des de l'època medieval, protagonitzada per cavallers de pesades armadures i grans espases, on només les famílies nobles podien pagar-se el cavall i l'equipament de cavaller. Durant l'Edat Mitjana els homes dedicaven gran part de la seva vida a entrenar-se pel domini de les armes i la seva destresa era determinant per la victòria en el camp de batalla, molt per sobre de la diferència numèrica dels exèrcits.

Els canvis que es produeixen en el Renaixement degut als avenços de la Ciència, en camps com el de la metal·lúrgia i l'ús generalitzat de la pólvora en els exèrcits, modificaran totalment aquesta manera de fer la guerra d'època medieval. En primer lloc, **una arma de foc** la podia utilitzar qualsevol camperol sense estar en forma física, ni gairebé cap preparació prèvia, i per altra banda, el seu tret podia travessar qualsevol armadura per pesant que fos. D'aquesta manera, un exèrcit de camperols ben armat tenia totes les de guanyar en el camp de batalla, la quantitat de soldats passava a ser més important que la qualitat. Les masses d'infanteria armades són determinants en els exèrcits i la cavalleria passa a segon terme. Es canvien les armadures i els escuts medievals, per lleugers uniformes de roba de colors molt vius. 5

Miquelet

militar corregint el tir de les baionetes

Aquests avenços en les armes de foc també es produeixen en les peces d'artilleria, cada cop més lleugeres, per tant més fàcils de desplaçar en el camp de batalla i en els setges, a la vegada que són més letals, per l'ús de les bales de metall. La gran efectivitat de l'armament del segle XVIII obliga a canviar les tàctiques d'assalt i també de defensa de les ciutats, desenvolupant fortificacions modernes gairebé inexpugnables.

3.1. L'Armament

A partir de 1702

les armes d'infanteria que s'utilitzaven en el camp de batalla des del segle XVI es substituïren per peces molt més lleugeres i efectives, per permetien una cadència de tir quatre vegades més gran.

- **EL FUSELL DE CLAU:** Mesurava fins a 1.70m i pesava 4.5 kg. Substituïa l'antic arcabús i mosquet de metxa que podien arribar a pesar fins a 10kg. Encara era eficaç passats els 200 m i fins els 300 m, tot i que no era letal a més de 100 m.

- **LA BAIONETA:** Era la suma d'un fusell i una pica (llança), de manera que un mateix soldat podia disparar i defensar-se cos a cos quan l'enemic era més proper.

El sistema de clau de metxa amb el que s'activaven les antigues armes de foc, es substitueix per la **clau de tipus miquelet**. El sistema de tir era semblant a l'anterior, però enlloc de dur una metxa encesa, duïa una peça de sílex que colpejava una peça metàl·lica, la qual, produïa una guspira que encenia la pólvora i disparava el projectil. Això alleugerí el pes de l'arma i **multiplicà per quatre la freqüència de trets, fins a dos o tres trets per minut!!!** Més de quatre vegades més ràpid que el mosquet i l'arcabús.

Al tenir armes més efectives també canvia l'agrupament dels soldats en el camp de batalla, en lloc de fer grups de 10 fileres de profunditat, es fan grups de 3 fileres que permet defensar molts més metres de terreny amb el mateix nombre de soldats. En grans batalles, com la d'Almansa a l'abril del mateix 1707, els 24000 soldats borbònics enfrontats amb 18000 austriacistes, feien un front de batalla de gairebé 7 km.

- **LA GRANADA DE MÀ**

La granada fou inventada a finals del segle XVII i fou ràpidament difosa per la seva efectivitat. Consistia en una petita **bola de metall farcida de pólvora negra** que es feia esclatar encenent una metxa que passava pel seu interior. Quan esclatava, tot el metall de l'esfera s'esmicolava i es convertia en metralla mortal per a les persones. Els granaders es consideraven un cos d'elit i el seu paper en la batalla era preparar el terreny als fusellers, sobretot abans d'entrar a la ciutat per la bretxa oberta.

Clau de tipus miquelet

Granada de mà

3.2. L'Artilleria

Canó de campanya ciutadella d'Eivissa

Des de principis del segle XV, les màquines medievals de propulsió estaven en desús i començaven a utilitzar-se les **bombardes i els trabuquets**, activats amb pólvora (documentats en el setge de Balaguer de 1413). Sabem que a finals del mateix segle, Pere IV el Conestable de Portugal, disposava de set bombardes que va utilitzar en els setges d'Alcover, Lleida, Amposta i Tortosa. Aquestes peces d'artilleria del segle XV eren una mena de canons de bronze i de gran format, que disparaven projectils de pedra de 33 lliures (15 kg). A més de les bombardes i els trabuquets, a finals de segle apareix una nova peça d'artilleria que també dispara projectils de pedra, però amb una trajectòria de tir en paràbola, s'anomenen **pedrers** i són considerats els primers morters de la Història.

El gran innovador de l'artilleria fou Carles VIII de França en la invasió d'Itàlia el 1494. Els canons que utilitzà eren de poc calibre i duïen rodes per poder-los desplaçar fàcilment en els atacs, però la gran novetat, eren els projectils de ferro que disparaven, destruint sense esforç les fortificacions medievals italianes. A més de ser letal, la bola metàl·lica suposava un gran avenç en molts aspectes ja que permetia una millor punteria, no es trencava a l'impactar contra el mur, era re aprofitable i la seva fabricació era ràpida i barata.

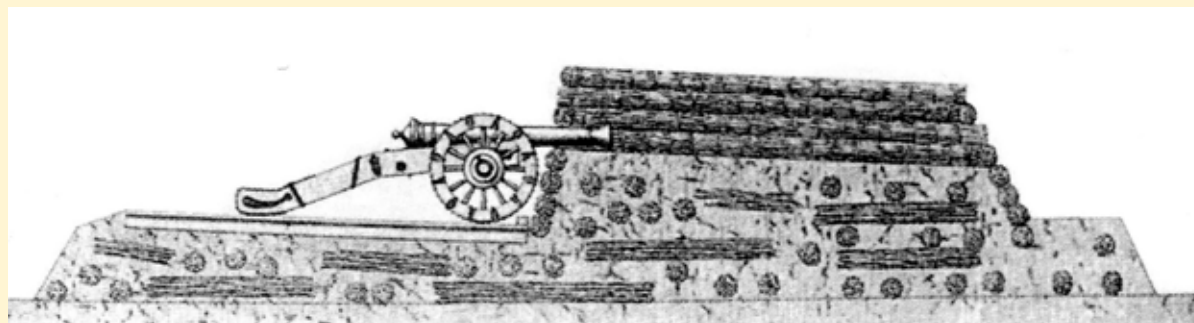
■ ELS CANONS

A mitjans del segle XVI, el rei Carles unifica el **calibre dels canons a 40, 24, 6 i 3 lliures** (1 lliura /460 gr), segons el pes del seu projectil. Els canons són eficaços en **tir tens**, és a dir, destrueixen mentre la trajectòria de la bala es manté rectilínia, un cop toca el terra, les bales reboten i només són perilloses pels soldats. En els atacs a les fortificacions s'utilitzaven els canons de campanya, els quals solien ser de bronze perquè pesessin menys i els canons de ferro es reservaven per la defensa de les muralles, degut al seu gran pes.

Fins al segle XVII, un canó de 24 lliures disparava un tret cada 10 minuts, **uns sis trets per hora**, i els canons de campanya arribaven a dotze trets per hora, encara que cada quaranta trets s'havien de deixar reposar durant una hora. Els avenços del segle XVIII aconsegueixen que els canons de campanya arribin a disparar fins a dos trets per minut, **120 trets per hora!!!!**

Bala de canó de 24 lliures

Canó de campanya davant tronera de terraplè que es construïa en les trinxeres d'atac a les fortificacions

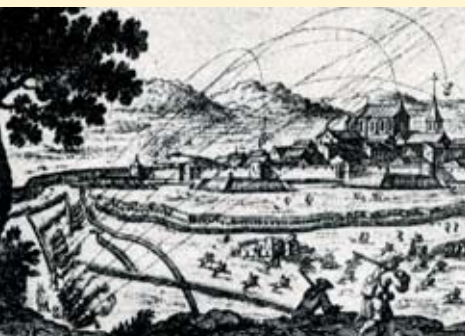

Bomba de morter amb l'interior ple de pólvora

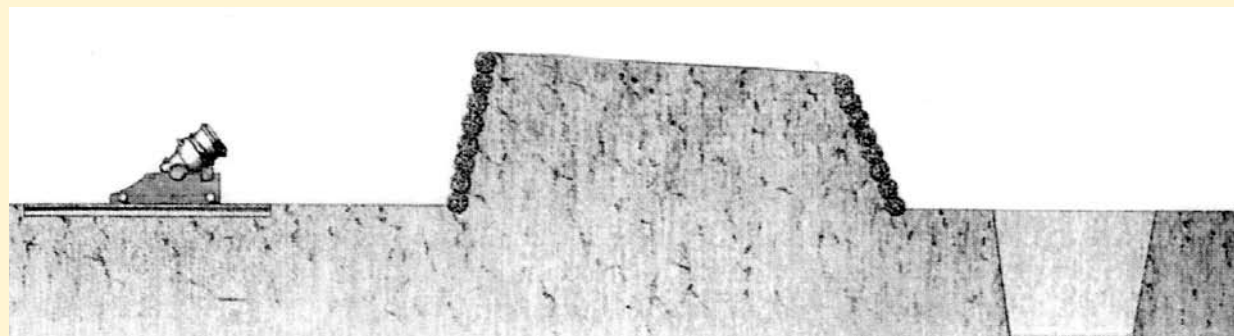
Per fer-los funcionar, primer s'introdueix la pólvora amb un cullerot i es comprimeix amb un atacador, després s'hi posa un drap o palla comprimida amb l'atacador, i finalment s'afegeix el projectil. El canó es dispara acostant una metxa a l'oïda, la qual està comunicada amb el fogó. Després de cada tret cal netejar el tub i el fogó amb una mena d'escombra. Algunes vegades, també s'utilitzaven bales de ferro roent que s'aconseguien posant la bala damunt de brases enceses, amb la intenció d'incendiar les cases de darrera la muralla.

■ ELS MORTERS

Es diferencien dels canons per la **trajectòria parabòlica** que fa la bala al disparar-se. Si els canons eren molt eficaços per destruir la muralla, els projectils dels morters passen per sobre les muralles i destrossen tot el que hi ha darrera. Els morters també es diferencien dels canons per la bala que disparen, ja que l'esfera de ferro no és massissa sinó que el seu interior és ple de pólvora i té una metxa que sobresurt per tal de propulsar la bala un cop s'hi pren foc.

Detall dels morters en el setge de Lleida

Morter davant tronera de terraplè que es construïa en les trinxeres d'atac a les fortificacions

3.3. Les noves fortificacions baluardades, diferències amb les medievals

L'augment de peces d'artilleria en els atacs militars i l'efecte devastador dels projectils de ferro contra els murs, fan que les muralles medievals resultin del tot ineficaces i s'hagin de buscar nous models de fortificació. A partir de la invasió italiana de Carles VIII (1494) aquest fet queda evidenciat i es desenvolupa una ciència que aplega tots els coneixements científics de l'època per tal de crear fortificacions més resistents a l'artilleria i a la vegada més efectives en l'atac, s'anomena **poliorcètica**.

Les noves fortificacions es caracteritzen per:

1. **Els murs són inclinats** (atalussats) per tal d'amortir millor l'impacte dels projectils metàl·lics de l'artilleria. S'abandonen els murs aplomats de la muralles medievals.

Mur atalussat. Fortificació del Turó de la Seu Vella

Mur aplomat. Restes de la muralla medieval de Sant Martí de Lleida

2. **Els murs són més baixos** per tal de no ser un blanc tan fàcil per l'artilleria i **més gruixuts** per guanyar resistència i poder encabir els canons.

3. Les torres quadrades o circulars de les muralles medievals es substitueixen per **baluards**, que són plataformes poligonals sobresortides, normalment pentagonals i situades en els angles de la muralla. La seva posició avançada allargava el foc defensiu i la seva forma pentagonal no deixava angles morts per batre l'artilleria enemiga. La distància entre els baluards estava curosament i matemàticament calculada segons la distància de tir de l'artilleria. Des d'un baluard s'havia de poder fer blanc amb canons o morters a l'altre baluard, normalment la distància era de 150 a 180 metres.

Detall del baluard del Rei. Turó de la Seu Vella

Fortificació del Turó de la Seu Vella amb els diferents recintes emmurallats

4. La fortificació tenia **diferents recintes emmurallats**, moltes vegades concèntrics, que s'havien de guanyar per poder accedir al punt central on s'hi trobava el cos més important. La disposició dels diferents recintes havia de ser piramidal, decreixent en alçada des del punt més alt on hi havia el cos central, fins a la perifèria, preservant així un bon camp de visió. Aquests recintes tenien diferents elements que feien més difícils l'avanç de l'enemic, com fossars amb ponts llevadissos, revellins o casamates.

Lleida 1707

4. L'interès militar de Lleida

La conquesta de Lleida tenia un doble interès. Per una banda, la seva **posició estratègica** la convertia en la ciutat més important de l'oest de Catalunya i porta d'entrada per la zona d'Aragó. Motiu pel qual Lleida havia estat una ciutat fortificada des de l'antiguitat i una regió disputada per Espanya i França en època moderna, les dos grans potències europees del moment.

I per altra banda, **la seva riquesa agrícola** proporcionava la gran quantitat d'aliment per la tropa i el gra pels animals que necessitaven els exèrcits del segle XVIII.

5. Les fortificacions de Lleida abans i després de 1707

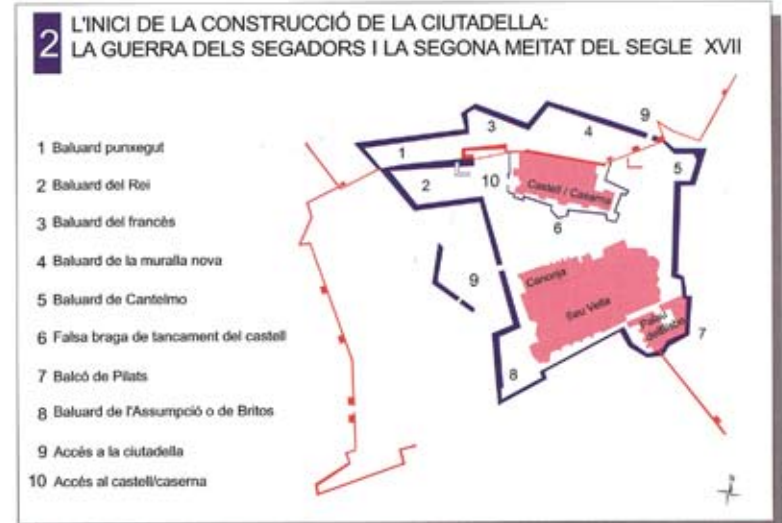
Fins al segle XVII, la muralla que protegia la ciutat era d'època **medieval**, i el seu perímetre consistia en el tancament del conjunt urbà, amb diversos portals ubicats davant de les principals vies de comunicació.

La **fortificació d'època moderna** es començà a construir arran de la Guerra dels Segadors iniciada el 1640 i suposà la fortificació del Turó de la Seu Vella i el de Gardeny, amb la finalitat de millorar la defensa de la ciutat, que havia quedat del tot ineficaç amb l'aparició de la nova artilleria. La nova construcció fou encarregada als **enginyers francesos Saint Pol i Saint Clair** i finançada pel Cardenal Richelieu amb l'aprovació dels paers de la ciutat, ja que en aquells moments Catalunya estava aliada amb França. La fortificació del Turó de la Seu Vella provocà forts canvis en la ciutat medieval existent, comportà l'enderrocament del barri de la Suda situat en la part més alta del Turó i de més de mitja dotzena de convents d'extraradi, aprofitant-ne les pedres per la nova fortificació.

Pintura d'Enric Garsaball on es veu la muralla medieval de Lleida

La ciutadella del Turó del segle XVII constava de sis baluards distribuïts al llarg del perímetre, anomenats del Rei, del Punxegut, del Francès, de la Muralla nova, de Cantelmo (posteriorment Louvigny) i de l'Assumpció, dels quals, algun s'ha conservat fins avui en dia i altres són modificats i ampliat després de la Guerra de Successió.

Després de 1707, la fortificació del Turó de la Seu Vella és ampliada fins a la total desaparició de la trama urbana del Turó, el Castell del Rei s'utilitza com a polvorí i la Seu Vella queda convertida en caserna militar fins el 1948. L'obra del segle XVIII aprofita i renombra alguns baluards anteriors i n'afegeix dos de nous en la part baixa del Turó, anomenats baluard de la Punta de Diamant i baluard de la Llengua de Serp. Es construeix el Revellí de la Mitja Lluna entre el baluard del Rei i el de l'Assumpció, per tal de millorar la defensa de l'accés principal al Turó. I també s'afegeixen troneres en tota la fortificació, comportant en algunes ocasions, la destrucció d'estructures existents, com la nau nord del Castell.

6. Com es guanyava una Plaça Forta?

Trinxeres amb els canons i la munició

A partir del segle XV, les noves fortaleses que protegeixen les ciutats són obres d'enginyeria tant desenvolupades que són gairebé inexpugnables i els setges es fan necessaris per tal de conquerir-les, com és el cas de Lleida.

Un setge, és la tàctica militar que consisteix en rodejar el lloc que es vol conquerir, per tal de privar-lo de comunicació i aprovisionaments fins la seva rendició per desgast, o seguit d'un assalt final, molt més fàcil per la minva de forces dels homes assetjats.

1. Primerament s'havia **d'eleger una o dos poblacions** importants situades a poca distància de la ciutat a conquerir. En una s'hi instal·lava el quarter general des d'on es planificava l'atac i des d'on sortien totes les tropes i els posteriors reforços i l'altra servia de magatzem de tot el material necessari per la batalla.

En el cas de Lleida les dos ciutats properes foren Balaguer com a quarter general i Fraga com a magatzem.

2. Un cop instal·lada la tropa i l'artilleria en les dos ciutats properes, **es tallaven totes les vies de comunicació** de la ciutat atacada, deixant-la totalment aïllada de comunicació i aliments. La ciutat estava assetjada.

3. Seguidament, s'iniciava **l'atac a la ciutat**, el qual podia fer-se de dues maneres: fent una trinxera de circumval·lació al voltant de la ciutat, o bé, atacant-los directament pel punt més vulnerable de la seva defensa, essent aquest darrer cas l'emprat en el setge de Lleida el 1707.

Un cop escollit el punt de la fortificació per on es començaria l'atac, es muntava una mena de segon quarter a 2 kilòmetres d'aquest i es cavava una trinxera paral·lela a la muralla, tot calculant la distància de tir de l'artilleria per tal que els canons i els morters que si col·locarien fossin efectius. També s'havien de fer dipòsits de munició per abastir l'artilleria durant l'atac i petites trinxeres de comunicació entre ells. Aquest procés de preparació del terreny i d'excavació de fosses per l'artilleria era laboriós i podia durar dies.

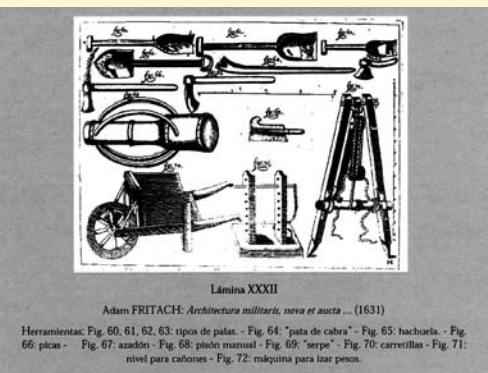

Lámina XXXII

Adam FRITACH: *Architectura militaris, nova et aucta ...* (1631)

Herramientas: Fig. 60, 61, 62, 63: tipos de palas. - Fig. 64: "pata de cabra". - Fig. 65: hachuela. - Fig. 66: picas. - Fig. 67: azadón. - Fig. 68: pitón manual. - Fig. 69: "serpe". - Fig. 70: carretillas. - Fig. 71: nivel para cañones. - Fig. 72: máquina para izar pesos.

Material per a cavar trinxeres

A Lleida, el dia que es començà aquesta trinxera fou el 2 d'octubre, es cavà una fossa de gairebé 1000 metres de llargada entre 1800 soldats d'infanteria i 1500 civils aragonesos. Però els canons no començaren a disparar fins el 9 d'octubre, set dies després.

Gravat del setge de 1707 on es veuen les trinxeres en zig-zag als dos punts on s'obrí bretxa

Soldat de la coronela representat en el llibre d'argenteres de Barcelona, 1707

4. Un cop l'artilleria ja estava funcionant, es cavava una altra **trinxera en ziga-zaga** per evitar el tir d'enfilada dels defensors, fins al punt de la muralla on es volia obrir la bretxa. Per tal de protegir els soldats que cavaven la trinxera, s'instal·lava una línia de morters que disparaven en paràbola l'exèrcit de darrera la muralla.

5. Quan la trinxera ja arribava al punt de la muralla on hi havia la **bretxa** (forat a la muralla) i la destrossa era prou gran per entrar-hi persones, es passava a l'atac de la infanteria. El cos que s'avançava eren els granaders, seguit dels fusellers que s'instal·laven dins la bretxa per garantir la posició. Si hi havia més muralles darrera el mur de la bretxa, el procés de trinxeres i de l'atac es repetia fins a conquerir la fortalesa.

Aquest darrer cas fou el de Lleida, ja que després de conquerir la ciutat per la bretxa del Carme, l'exèrcit borbònic es troba la muralla de la ciutadella que envoltava el Turó.

7. Els exèrcits enfrontats

En el setge de Lleida de 1707 s'enfrontava l'exèrcit austriacista (partidari de l'arxiduc Carles) que defensava la ciutat, contra l'exèrcit borbònic (partidari de Felip V) atacant. L'Exèrcit defensor estava format per les tropes dels diferents països europeus partidaris de l'arxiduc (exèrcit aliat), junt a les tropes locals, tant les catalanes dels miquelets com les de la coronela de la ciutat. El comandant en cap de Lleida era Heinrich von Hesse-Darmstadt enfrontat amb el duc d'Orleans que comandava l'exèrcit borbònic de les tropes espanyoles i franceses.

El nombre de soldats entre un bàndol i un altre era molt desigual, fins al punt que **l'exèrcit borbònic era sis vegades més gran que l'exèrcit austriacista**. Hi havia un total de **19410 soldats borbònics** (alguns cops fins a 30.000), formats pels 11700 soldats de la infanteria francesa, 2400 soldats de l'espanyola, a més dels 5310 genets de les dues cavalleries. Defensant la ciutat, l'exèrcit austriacista estava format per **2700 soldats**, sumant els tres batallons anglesos dirigits per Wills i els dos holandesos de Darmstadt que feien uns 1000 homes, més dos batallons portuguesos de 700 soldats, els 800 lleidatans de la Coronela i 200 miquelets de les comarques.

Soldat de cavalleria del llibre d'argenteres de Barcelona, 1707

Posició de combat soldats Guerra de Successió

7.1. Els defensors

El centre de comandament militar de l'exèrcit defensor durant el setge es situa al Castell del Rei, ja que és el punt més alt del Turó i per tant, el punt més ben protegit de la ciutadella.

HEINRICH VON HESSE-DARMSTADT

Neix el 1674 i després de participar en el setge de Barcelona del 1706, és nomenat comandant en cap de l'exèrcit austriacista de la Plaça forta de Lleida durant el setge. Tot i la diferència numèrica del seu exèrcit i la falta de reforços per part de Galway, el seu comandament durant el setge no fou gens encertat, comet molts errors tàctics com no capitular la ciutat abans de ser capturada, deixant la població civil a la seva sort quan l'exèrcit enemic entra a la ciutat.

WILLS

Neix el 1666 i és coronel del Primer Regiment de Mariners de l'exèrcit austriacista a Europa. Participa en el setge de Lleida com a lloctinent de la Plaça forta al costat de Darmstadt, fent-se càrrec de les guarnicions anglesa i holandesa. Durant el setge és contrari a les decisions de Darmstadt i Albuquerque (exèrcit portugués), arribant a la insubordinació en alguns casos, com en la negociació de les capitulacions de Lleida que decideix fer pel seu compte tot ignorant Darmstadt.

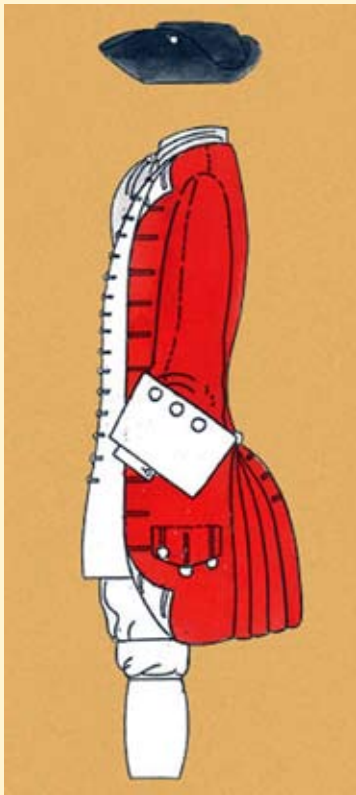
ELS MIQUELETS I LA CORONELA

Els miquelets era la guerrilla de l'època, la milícia irregular que reclutaven les Juntes de Guerra dels Països Catalans per reforçar les tropes regulars del país en un estat de guerra.

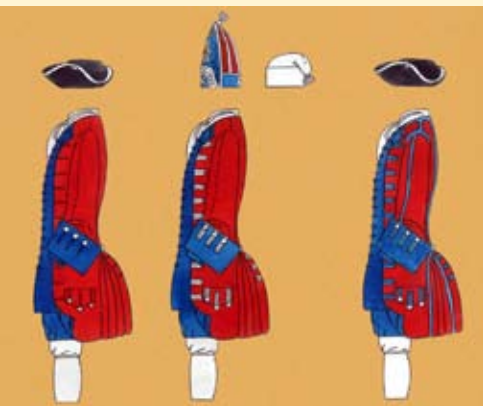
La coronela era la força armada de la ciutat formada per civils que s'organitzava quan calia defensar-la d'atacs enemics. Estava constituïda pels artesans de la ciutat, per això es dividia en gremis segons l'ofici de cadascú i estava dirigida per un coronel, que normalment era el mateix paer de la ciutat.

GALWAY

Tot i ser decisiu en el setge de Lleida, les seves tropes no hi participaren directament, ja que no arriben mai a la ciutat. Galway neix el 1648 i durant la joventut serveix a l'exèrcit francès, fins que la seva condició d'hugonot (membre de l'Església Reformada) l'obliga a exiliar-se i a posar-se al servei de l'exèrcit anglès. La seva campanya en la península comença com a cap de l'exèrcit aliat en el desembarcament a Portugal i és meritosa fins a la derrota que pateix en la batalla d'Almansa davant les tropes franceses de Berwick. A partir de llavors el seu exèrcit queda molt tocat i les seves accions militars no són encertades. Aquest és el cas de la seva falta de decisió en el setge de Lleida, quan en un moment clau del setge, opta per no enviar el seu exèrcit a reforçar les tropes del Castell davant el risc de l'atac d'Orleans.

Uniforme regiment infanteria de marina de Wills en el setge de Lleida

Uniforme soldat - granader i tambor del regiment de fusillers reials anglesos de 1706 - els quals també participaren en el setge de Lleida

Philippe II, duc d'Orleans

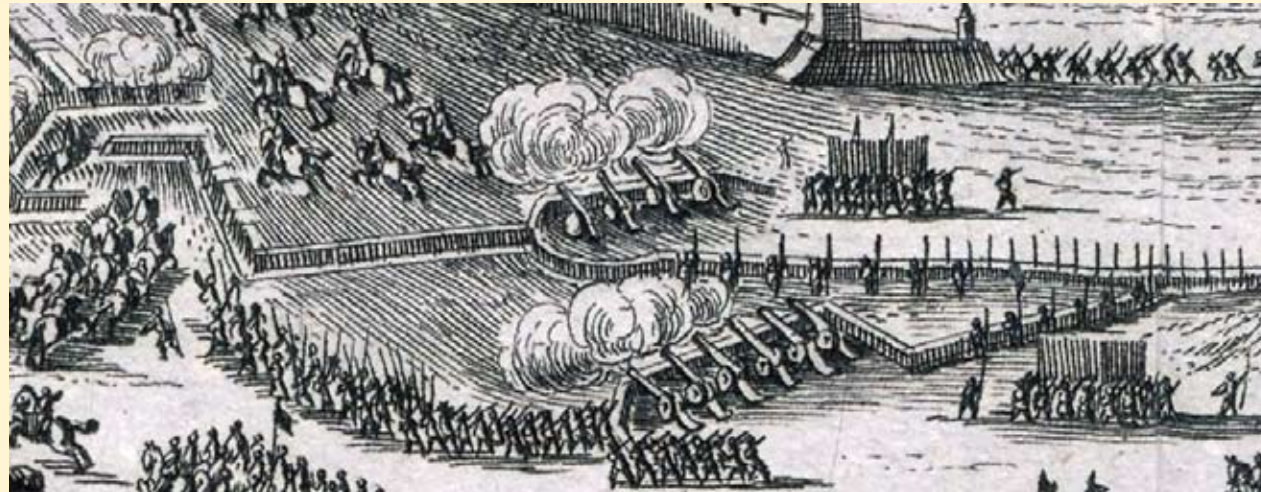
7.2. Els enemics

FELIP II, DUC D'ORLEANS

Després de la batalla d'Almansa (abril 1707) meritada per Berwick, és nomenat comandant en cap de l'exèrcit filipista a la península, amb moltes ànsies d'igualar la victòria del seu homònim. Tot i ser un gran estratega, el seu període es caracteritza per la brutalitat dels seus càstigs i la dura repressió a les ciutats conquerides, com Xàtiva. Després de l'ocupació de València i Aragó dirigeix el setge de Lleida d'una forma tècnicament perfecta i aconsegueix la victòria davant les tropes austriacistes de la ciutat, comandades per Darmstadt. La seva meritosa ofensiva per la península continua amb l'ocupació de Dènia, Alacant i Tortosa el 1708.

8. El setge de Lleida

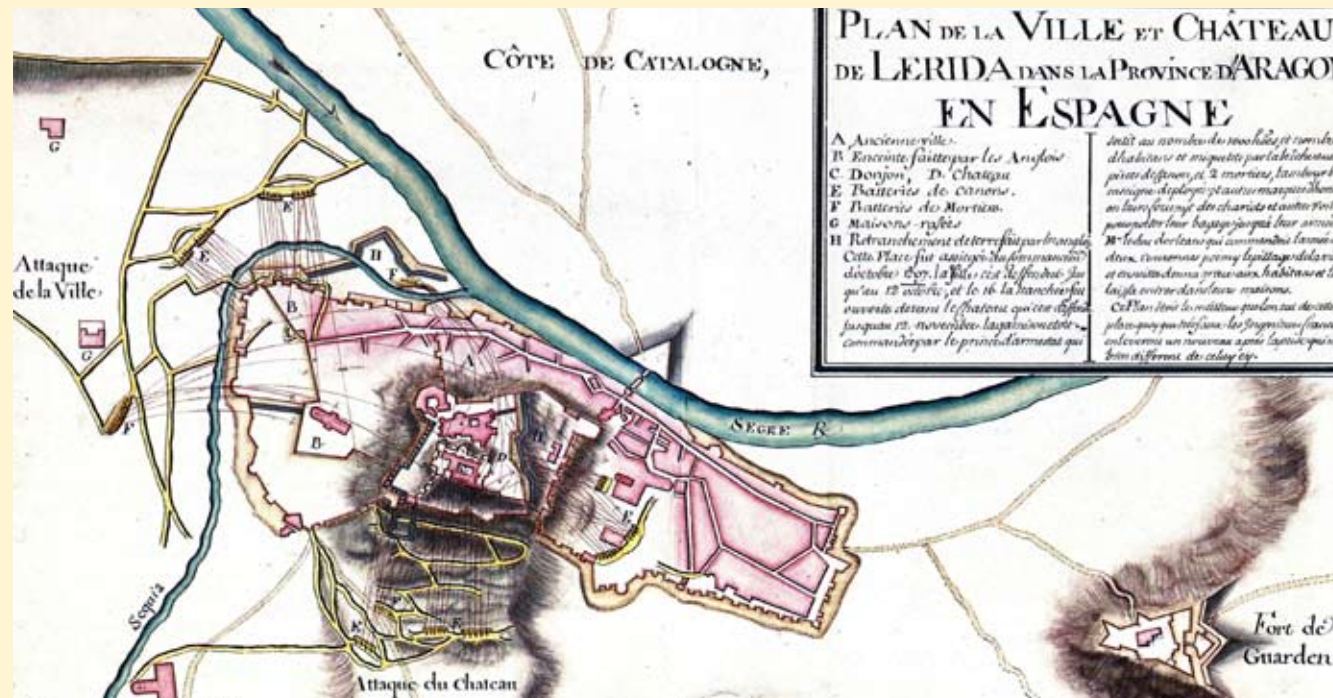
El setge de Lleida de 1707 té una durada de dos mesos, s'inicia l'11 de setembre i finalitza l'11 de novembre, amb la capitulació de l'exèrcit austriacista defensor de la ciutat. L'estratègia militar del setge per part dels atacants és de manual, és a dir, primer aïllen la ciutat i després fan un doble atac, inicialment contra les muralles medievals que protegien la ciutat, entre el portal del Carme i Magdalena (12 d'octubre) i un segon atac a la part superior del Turó, al Castell (11 novembre).

Detall de l'artilleria en el setge

8.1. Assalt a la ciutat pas a pas

- **11 i 12 setembre de 1707:** l'exèrcit borbònic ocupa posicions per la zona de l'actual barri de Pardinyes. El dia 12 l'exèrcit defensor de Lleida celebra un Consell de Guerra al Castell del Rei per tal de prendre decisions sobre com es farà la defensa. En aquell moment ja es nota la divisió d'opinions entre l'exèrcit aliat, per una banda hi havia Darmstadt (comandant en cap de la Plaça), recolzat pel governador Miquel Ramon Tort, pel paer coronel Aleix de Segarra i pel General portuguès Alburquerque, i en opinions contràries hi havia l'anglès Wills i l'holandès Widders.
- **Del 21 al 30 de setembre:** arriba el gruix de l'armada borbònica a Lleida i un exèrcit aliat format per 4000 miquelets del sometent, comandat per Galway i Dasminas, acampa a Tàrrega en direcció a Lleida, tot i que no arribarà mai a la ciutat.
- **L'1 d'octubre a les 11 de la nit** comença l'assalt a la ciutat i es comença a cavar trinxeres davant del portal de Magdalena i del Carme.
- **Del 2 al 9 d'octubre** l'exèrcit atacant instal·la l'artilleria: 11 canons de batre muralles, 8 canons més i 4 morters, distribuïts en quatre bateries (2 bateries de 4 canons, una de 6 una de 5 i una bateria de 4 morters pesants). Un cop Darmstadt s'adona que l'atac és pel Carme els bombardejos des de l'interior de la fortalesa són intensos, col·loca bateries de canons i morters en la zona i dispara nit i dia.

Col·locació de l'artilleria en els dos atacs del setge de 1707

Gravat del setge de 1707 amb la bretxa de la muralla al fons i el duc d'Orleans al capdavant

- **El dia 9 d'octubre** l'artilleria borbònica comença a disparar provocant importants destrosses i la resposta contundent de Darmstadt causa la mort del comissari general d'artilleria francès Bigetot, fet que fa minvar la moral dels atacants.
Tot i així, els francesos continuen avançant fins a la bretxa cavant trinxeres en ziga-zaga.
Darmstadt intenta taponar els forats de la muralla i obre tres contratrinxeres darrera la muralla per defensar l'entrada dels enemics per la bretxa. Fosses que finalment resultaran inútils.
- **12 octubre, a les 7 de la tarda** entra l'exèrcit filipista pel forat de la bretxa. L'Atac el duen a terme 6 companyies de granaders, seguit dels fusellers. A l'altre costat hi ha 1000 voluntaris catalans, 500 soldats aliats i 600 soldats més, amb 10 canons i 4 morters a primera línia.
- **12 octubre nit:** Darmstadt intenta un altre contraatac i demana ajut a Wills que està al Castell. Al no rebre resposta ordena retirar els soldats i l'artilleria a la fortificació del Castell donant per perduda la ciutat i deixant la població desprotegida davant l'entrada de l'exèrcit enemic.
- **13 octubre:** l'exèrcit saqueja tota la ciutat mentre la població està reunida a la part baixa del Turó intentant refugiar-se al Castell i és quan segons la tradició oral, es produeixen els fets del Roser amb la crema de 700 civils en l'interior de l'edifici. Actualment hi ha altres versions dels fets, donat que les dades anteriors es basaven en fonts austriacistes.

Aquest abandonament de la ciutat en lloc de pactar la seva rendició es considera un gran error militar, i tot i que Darmstadt ho intenta el dia 13, Orleans s'hi nega perquè la vila ja és seva.
Finalment, els militars del Castell es veuen obligats a acollir la població civil i aquest fet agreujarà la manca d'aigua i de queviures que ja era escassa per la gent assetjada al Castell. Les múltiples morts de fam i disenteria que això provocà, seran decisòries per capitular.

8.2 Assalt al Castell pas a pas

- **14 octubre:** les tropes filipistes comencen a entrar canons a l'interior de la ciutat per obrir bretxa a l'actual baluard de Louvigny (antigament Cantelmo)
- **17 octubre:** l'artilleria filipista comença a disparar però es troben una forta resistència de les tropes defensores amb 38 canons i morters. A més, les bretxes són reparades ràpidament i la reraguarda defensada
- **25 octubre:** l'exèrcit defensor inicia un atac de diversió per tal de desviar l'atenció de l'enemic, en la zona del baluard de Sant Andreu (actual llengua de serp) i el contraatacat els agafa per sorpresa amb l'explosió d'una mina que destrueix el baluard i els fa recular fins el Castell.
- **28 octubre:** bones notícies per l'exèrcit aliat, per fi Galway es dirigeix cap a Balaguer amb 6000 soldats i alguns miquelets. Mentrestant la trinxera dels atacants ja arriba a 15 passes de la muralla del Castell.
- **31 octubre:** finalment els reforços de Galway no han anat a Balaguer sinó que acampen a les Borges Blanques (a quatre hores de la ciutat). Als voltants de la població es produeixen petits encontres entre les dues cavalleries, batalles de petit format d'uns 2000 soldats.
Primers dies novembre: Galway es reuneix amb el seu estat major i finalment acorda no enviar tot el seu exèrcit a Lleida sinó únicament 1000 genets i 1000 fusellers que entren per sorpresa.
- **6 novembre:** un esquadró de reconeixement previ a l'arribada dels 2000 homes, amb Galway al capdavant, acampa a Margalef i ordena disparar 6 coets avisant a Darmstadt que no arribaran els 8000 homes per trencar el setge, sinó 2000 soldats de reforç. Aquest missatge és mal interpretat i Darmstadt creu que l'arribada de Galway serà imminent i amb ell, la seva única possibilitat de victòria. Aquesta confusió desencadenarà una sèrie de fets que acceleraran la derrota de l'exèrcit aliat.
- **Del 6 a l'11 de novembre:** Lluita aferrissada entre els dos bàndols. Des de el Castell es llença sacs de pólvora, feixines de brea i granades que aconsegueixen ensorrar la boca d'una de les dues mines franceses, però les baixes per set i disenteria entre els soldats i els civils refugiats són enormes.
Esperant l'entrada imminent de Galway, s'envia una nota a l'interior d'una bomba buida a Gardeny, tot indicant que facin ràfegues quan vegin arribar l'esperat reforç. En mig de l'entusiasme, els soldats fan les ràfegues sense cap exèrcit a la vista i creant més confusió al Castell.
L'ordre a l'interior del Castell no és gaire millor i un soldat pren foc accidentalment al polvorí que abastia tota la fortalesa, situat al baluard de Cantelmo (actual Louvigny)

11 novembre: es convoca un Consell de Guerra al Castell per decidir si cal rendir-se. Allí Wills mostra una carta de Galway on es constata que no enviarà cap ajut i la utilitza per intentar convèncer la resta de militars de la necessitat de rendir-se. Però una vegada més les opinions estan dividides entre el grup format per Darmstadt i els generals Miquel Ramon i Alburquerque, defensant la lluita, enfrontats amb el grup de Wills que vol la rendició. Finalment s'acorda continuar lluitant.

En la llarga defensa del Castell que feu Darmstadt, segurament hi havia la finalitat d'aguantar fins al desembre, atès que durant l'hivern paren els enfrontaments per les dures temperatures.

Migdia 11 novembre: Wills, en un acte d'insubordinació, decideix anar personalment a pactar la rendició del Castell davant el cap de l'exèrcit borbònic (duc d'Orleans).

Es celebra el segon Consell de Guerra al Castell on s'acorda la rendició, però hi haurà de constar que Lleida es rendeix contra la seva voluntat. Tot seguit, es signen les capitulacions de Lleida.

Hi ha la creença que el mateix dia que es signa la capitulació arribava un correu de Versalles amb ordres de retirar-se.

Setge de Lleida de 1707 on es distingeixen els dos atacs a la ciutat per les i les trinxeres en zig-zag

Conclusions

La rendició final de l'exèrcit austriacista no va ser només causada per l'últim assalt sinó per la suma de tot un seguit de fets com:

- La manca d'unitat entre els comandaments militars de l'exèrcit defensor.
- La desigualtat numèrica entre els dos exèrcits, donat que l'exèrcit de franco-espanyol era més de sis cops superior a l'exèrcit defensor.
- La set i la disenteria causades pel setge en l'últim atac al Castell.
- Accidents casuals com l'explosió del polvorí.
- La manca de reforços degut a la decisió de Galway de no enviar les tropes acampades a Tàrrrega

Façana del Convent del Roser

10. Els assassinats al Roser, veritat o mentida?

El Roser és un convent de dominics, construït el 1660 per acollir els religiosos expulsats del Turó, degut a la construcció de la nova fortificació. Segons la tradició oral de la ciutat sobre el setge de 1707, després de la retirada de l'exèrcit defensor al Castell el dia 13 d'octubre, l'entrada de les tropes borbòniques a la ciutat fou extremadament violenta, amb l'assassinat de religiosos i civils refugiats al convent del Roser.

Sembla que aquesta tradició oral està fonamentada en l'obra d'un austriacista català anomenat **Feliu de Penya** i es copiada per la posterior historiografia sense tenir en compte cap més autor ni el seu partidisme polític:

"No puedo omitir la noticia de la crueldad executada por los franceses al entrar en la ciudad, con la gente de todos los estados que se avian retirado a la Iglesia del Rosario, pues pasaron a filo de espada a casi todos, y fueron muy raros los que pudieron librarse de la cólera francesa"

La narració dels fets del bàndol contrari, basada en les **cartes del duc d'Orleans al rei** i en l'obra d'**Antonio Bizarrón**, argumenta que no hi ha assassinats a la ciutat, ja que estava buida quan entra l'exèrcit borbònic, amb la població aplegada prop del Castell intentant refugiar-s'hi. Assegura que en les Esglésies i els monestirs s'hi posa soldats per garantir-ne la salvaguarda i en canvi, el que s'autoritza com a càstig, és el saqueig de la ciutat.

La versió de **Francesc Castellví** dels fets del dia 13 d'octubre, està a mig camí de les anteriors i podria ser el més veritable. Ell afirma que quan l'exèrcit d'Orleans entra a la ciutat, la població està arplegada prop del Castell per tal de refugiar-s'hi i això permet el saqueig sense víctimes a excepció de quatre morts que tenen lloc al Convent del Roser. En conclusió, assassinats sí, però massacre no.

Després del 1707

10. Conseqüències de la derrota i repressió borbònica

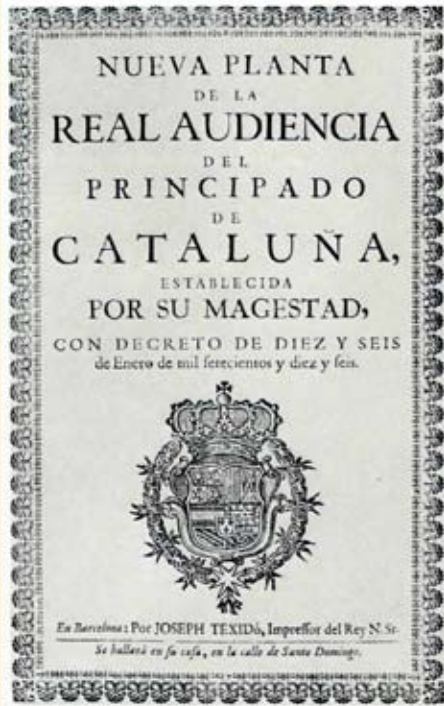
Lleida fou la primera ciutat catalana derrotada i per tant, la primera en patir els canvis polítics i territorials del nou monarca. Malgrat tot, el govern absolutista de Felip V no es materialitzà fins el Decret de Nova Planta de 1716. A partir de llavors, el govern del Principat estarà en mans del Reial Acord, un organisme format pel Capità General i la Reial Audiència que representava en tot moment el poder reial. El territori quedaria dividit en dotze corregiments, que substituïen les vegueries medievals i estaven comandades per la figura d'un corregidor o governador. Aquesta compartimentació territorial serà vigent fins a la creació de les províncies el 1833. Lleida era la capital d'un corregiment i els governadors que hi residien, normalment alts càrrecs militars retirats, sovint deixaven el seu nom per la posteritat, com és el cas de les múltiples làpides de Louvigny. Les conseqüències de la derrota a Lleida foren:

10.1. Descens demogràfic

Després de 1707 la població de Lleida havia disminuït gairebé a la meitat dels anys anteriors. En el document “descripció i planta del Principado de Cataluña” publicat el 1708, hi consten tan sols 600 llars de les 1500 anotades entre 1702 i 1706, i traduït en persones, de 6000 van passar a 2400 habitants. Les causes d'aquesta davallada són principalment dos:

Les **baixes** ocasionades pel propi enfrontament bèl·lic, del qual no en tenim dades exactes.

I l'**exili** de tots els austriacistes obligats a fugir a Viena o Itàlia per la repressió de Felip V. Els traïdors eren castigats amb la suspensió de sou i feina, la confiscació dels seus bens i el desterrament, entre d'altres. Davant d'això, alguns austriacistes reconeguts, decideixen abandonar la ciutat junt a les tropes aliades de Darmstadt, i una minoria es queda.

Decret de Nova Planta (1716)

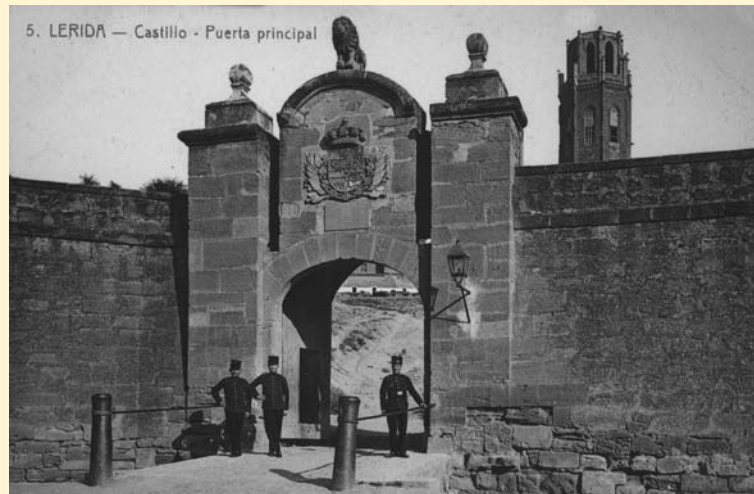

Làpida de Louvigny de 1709. Turó de la Seu Vella.

10.2. La Seu Vella convertida en caserna i el Turó en complex militar

Després de 1707, la ciutadella del Turó iniciada durant la Guerra dels Segadors, és ampliada i perfeccionada de tal manera, que provoca la destrucció dels pocs edificis encara existents, excepte la Seu Vella i el Castell del Rei. El Turó perd definitivament la seva trama urbana i passa a ser un complex militar al mateix temps que la Seu Vella queda convertida en caserna militar. Louvigny, el primer governador filipista de la ciutat, justifica l'ocupació de la Seu Vella dient *"por no haber paraje mas apto i seguro, como por considerar que el Cabildo catedral no debia residir más allí contiguamente al Castillo"*. En aquest futur incert, la Seu Vella patirà fins i tot, una ordre de demolició del mateix rei Felip V el 1746, que no es materialitza degut a la mort del monarca.

La catedral convertida en caserna s'anomenarà "Castillo principal", nom que perviu fins a l'actualitat entre els lleidatans, anomenant la Seu Vella com a "Castell".

Soldats fent guàrdia a la porta del Lleó a principis del s. XX

Claustre de la Seu Vella en època militar

10.3. Supressió de l'Estudi General

L'Estudi General era l'antiga universitat de Lleida fundada l'any 1300, essent la primera de la Corona d'Aragó. A partir del juny de 1707 la universitat deixar de funcionar i després del setge, les escoles universitàries situades prop del turó en aquell temps, queden convertides en casernes militars.

Durant els anys posteriors, les autoritats lleidatanes demanaran en diverses ocasions el restabliment de la universitat sense èxit, tot i els informes favorables de tècnics borbònics com Verboom. Després de la caiguda de Barcelona el 1714, la universitat es trasllada a Cervera de forma provisional, fins que l'11 de maig de 1717, Felip V autoritza la supressió de totes les antigues universitats catalanes. Quedaven tancades les universitats de Barcelona, Lleida, Tarragona, Girona, Vic, Tortosa i Solsona a favor de la única universitat catalana de Cervera.

10.4. Abolició de la paeria

La Paeria és la forma de govern municipal de Lleida instaurada per Jaume I el 1264 i vigent fins al segle XVIII. En la nova forma de governar de Felip V, unificadora de tot el poder en la seva persona (absolutista), no hi tenia cabuda un sistema d'autogovern municipal com la Paeria. Per aquest motiu, i des de 1707, la política reial anirà encaminada al control dels membres que formaven el govern municipal. Els primers anys després de la derrota de Lleida, i fins que la resta de territori no fos conquerit, Orleans nomena dos regidors provisionals per substituir els quatre paers i el Consell General de l'antiga Paeria. També es trencava el sistema d'elecció dels paers, que fins llavors era la insaculació, pel nomenament directe per part del Governador de la ciutat.

El Decret de Nova Planta (1716) definirà definitivament els governs municipals. El 4 de març de 1719, la Paeria quedava abolida i els quatre paers són substituïts per vuit regidors designats directament per les autoritats filipistes. Pel que fa al reglament municipal, el Llibre Verd de la ciutat quedava substituït per una nova normativa completament dominada pel poder reial.

Façana de la Paeria

Sabies que?

- Els partidaris del candidat borbònic s'anomenen “botiflers”, nom que prové del símbol amb que s'identificaven que era la “Flor de Llis” i que els austriacistes anomenaven amb l'anglicisme “beauty flower”. Símbol contrari al floc o branca verda amb que s'identificaven els contraris.
- La indumentària militar de la Guerra de Successió era de colors vistosos i contrastats, ben diferent a la roba de camuflatge que utilitzen els militars en l'actualitat. Això és un recurs del món animal que s'anomena APOSEMATISME i consisteix en la coloració viva i desagradable que té un animal per tal de protegir-se dels seus predadors. D'aquesta manera, els exèrcits del segle XVIII es posaven en valor davant l'enemic i a la vegada eren més fàcils d'identificar en la batalla pels seus propis companys.
- La popular cançó infantil coneguda com “Mambrú se fue a la guerra” és una versió espanyola de la cançó francesa “Marlbrough s'en va-t-en guerre” del segle XVIII. Fou composada pels francesos durant la Guerra de Successió, després de la batalla de Malplaquet (1709) contra l'exèrcit de Gran Bretanya dirigit pel duc de Marlborough. Tot i la seva derrota, els francesos fan una cançó burlesca sobre la mort del comandant anglès.

Glossari

Casamata: Espai sota el nivell del baluard, situat en el seu flanc, just arran de muralla. On s'hi col·locava un parell de canons o morters per permetien abatre a qualsevol que s'atansés a les muralles o als baluards veïns.

Bretxa: Obertura feta en el mur d'una muralla mitjançant el bombardeig de l'artilleria, amb la finalitat de fer-hi passar els soldats i conquerir la ciutat o la fortalesa.

Baluard: Plataforma poligonal sobresortida, normalment pentagonal, que es situa en els angles d'una fortificació d'època moderna i esdevé la característica més important de les fortificacions d'aquesta època.

Troneres: També anomenades canoneres, són les obertures que es fan en la part alta d'una muralla moderna, per tal de situar-hi els canons o els morters.

Polvorí: Magatzem de pólvora.

Fossat: Zona excavada en una fortificació militar, normalment davant d'una porta d'accés, amb la finalitat de dificultar l'avenç de l'exèrcit enemic.

Parapeto: Mena de mur inclinat sobre la muralla, normalment fet de maó, que servia per protegir els soldats armats o els artillers defensors de la fortificació.

Garita: Torreta o caseta de poca cabuda que forma part d'una fortificació i serveix d'abric d'un sentinella.

Mina: Túnel excavat sota els fonaments d'una muralla amb la finalitat d'omplir-lo de pólvora per tal de fer-lo explotar destruint la muralla.

Ciudadella: Fortalesa amb baluards, situada en un lloc estratègic per dominar o defensar una ciutat.

Falsa braga: Obra de fortificació, muralla baixa que es construïa davant de la principal.

Revellí: Estructura generalment de planta triangular que es construeix davant de la muralla que uneix dos baluards, per tal de cobrir millor els flancs entre ells.

Cronologia

1700: Mor el monarca Carles II

1701: Aliança de l'Haia

1704: Desembarcament de les tropes de l'Arxiduc Carles a Barcelona

1707: Batalla d'Almansa (caiguda de València i Aragó)

1707: Capitulació de Lleida (11 novembre)

1711: Mor Josep I, monarca d'Àustria

1713: Tractat d'Utrecht

1714: Capitulació de Barcelona (11 setembre)

1716: Decret de Nova Planta

Bibliografia i web grafia

- Uceda, Óscar; Lleida 1707: la ciutat massacrada; Edicions de la Clamor; Lleida, 2007
- Hernández, Xavier F; Història militar de Catalunya; volum III: La defensa de la Terra; Rafael Dalmau Editor; Barcelona 2003
- Fernández, Roberto; Història de Lleida; volum VI; Pagès editors, Lleida 2003
- Alcoberro, Agustí; Catalunya i la Guerra de Successió; Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació; Treballs Gràfics SA; Barcelona 2007
- Lorés Otzet, Immaculada; La Seu Vella i el Turó; Pagès editors; Lleida 2007

www.guerradesuccessio.cat

www.tricentenari.cat

<https://sites.google.com/site/tricentenarilleida/home>

www.xtec.cat/web/centres/celebracions/2013/1714/.../quevapassar

http://www.edu3.cat/Edu3tv/Fitxa?p_id=23331

<http://www.bnc.cat/Exposicions/La-vida-quotidiana-a-Catalunya-al-voltant-de-1714>

www.gencat.cat/diue/doc/doc_85367942_1.pdf

Documents per treballar a l'aula

- Plànol de compartimentació de la Seu Vella (1748). Archivo General de Simancas
- Capitulacions de Lleida de 1707. Fons Sol-Torres (UDL)

Perfil que pasa por la línea punteada 1.2.

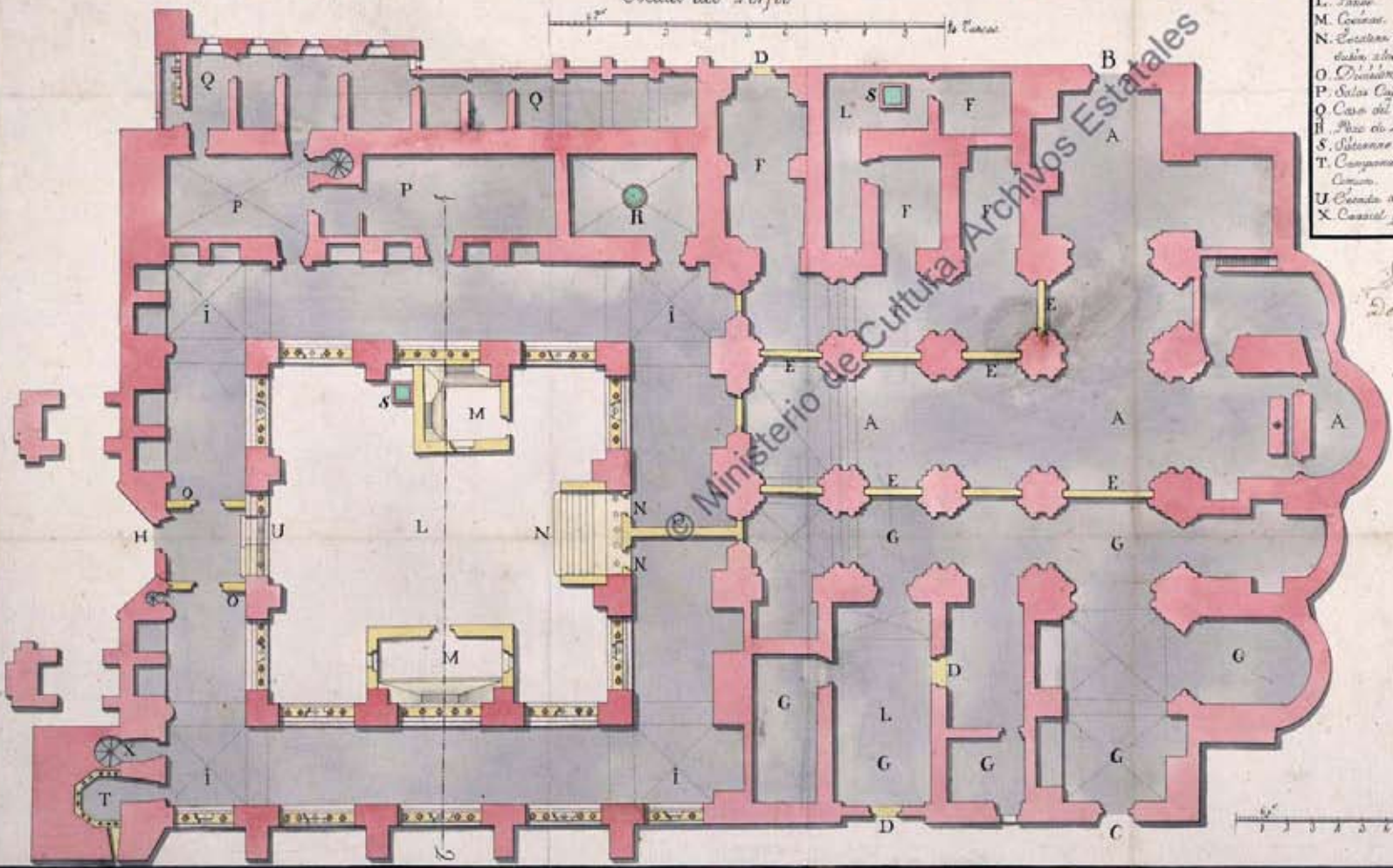

Escala del Perfil

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

Plano de la Catedral de Lérida
 tomada en su Castillo, con el Perfil del Claustro
 y Pórtico para hacer de él un Claustro de Iglesia
 como con el mismo de la Iglesia de Zaragoza de
 Retablos, y Capillas
 Capitulacion

- A. Puerta de la Iglesia que se hizo para cubrir la Ulla en el Castillo
- B. Puerta de otra Iglesia llamada de N. Sra. de los Milagros
- C. Puerta de los Milagros
- D. Puerta que se han de abrir para entrar en los Claustros
- E. Puertas de los Claustros
- F. Puerta que se hacen para el Claustro de los Milagros
- G. Puerta llamada de Retablos de Clavellera
- H. Puerta de los Capillos, y anexada al Claustro
- I. Claustro que se ha de hacer para el Claustro
- L. Puerta
- M. Claustro
- N. Claustro y Puerta que se hacen para cubrir otro Claustro
- O. Claustro del Claustro
- P. Sala Capitulacion
- Q. Sala de los Claustros
- R. Sala de los Claustros
- S. Claustro
- T. Claustro de los Claustros del qual se hace un Lugar Claustro
- U. Claustro al lado para en otra Claustro
- X. Claustro para cubrir al Claustro

Barcelona a 6 de
 Diciembre de 1748

D. Miguel Maria

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

MPD, 7, 51

163

ARTICULOS

DE LA CAPITVLACION DEL CASTILLO
de Lerida , y Fuerte de Gardeny , entre su
Alteza Real el Señor Duque de Orleans de vna
parte , y su Alteza el Señor Principe de Hafsia
Darmstad Comandante General de dicha Plaza.

I.

VE todas las Tropas de los Aliados , assi Españolas , como de qualquier otra Nación que sean , saldrán en el espacio de tres dias de la firma de los presentes Articulos , con todas sus Armas , Cavallos , y Bataillon , caixa tañida , cuerda encendida , bala en boca , y Banderas desplegadas , con entera libertad , y seguridad por sus vidas , y libertades , marchando á la Armada baxo el mando del Marqués de las Minas , por el camino mas corto , no siendo obligados á marchar mas de quatro leguas por dia , descansando vno de tres en tres sin acampar , donde serán proveidos de forrage , y

A alo-

II

Acordado , como mañana dia doce de este mes las Puertas del Castillo , y Fuerte Gardeny nos sean entregadas , esto es , que nuestras Tropas ocuparán lo de afuera , en donde concurrirá un Oficial General para impedir la entrada de los Soldados , y las dichas Puertas se dexarán abiertas , y entregadas à medio dia.

2010

OLINTRA

alojamiento sin paga: La Guarnicion tendrà libertad de tomar pan , y provisiones para ocho dias , y marchará por la Brecha al amanecer, sin ser inquietada, ni molestada en su marcha por pretexto alguno , y será conducida al Marqués de las Minas, escoltada de cien Cavallos de nacion Francesa , y el Bagage marchará por el camino mas comodo , incorporandose à vna legua de la Plaça con la Guarnicion.

II.

Saldrán tambien con las citadas Tropas los Comissarios de Guerra, todos los Ingenieros, Oficiales de Artilleria, Artilleros, Minadores, Bombarderos, y Assistentes de la Artilleria, Capellanes de Regimientos, y generalmente todos los que se hallarán pertencientes, y dependientes de dicha Guarnicion, como Proveedores, Vivanderos, y otra qualquier gente destinada para la asistencia de las Tropas, con todo su equipage.

Acordado el segundo Artículo, en quanto à lo que es necesario por la marcha de la Guarnicion, quedando lo demás incluido en los mismos Articulos.

Que

III.

Que se embiarán al Castillo ciento y cinquenta Carros à quatro Mulas, para el transporte del equipage de los Oficiales, y de los enfermos, y heridos, que se hallen en estado de seguir las Tropas.

IV.

Hallandose los Oficiales, y Soldados enfermos, y heridos en tal estado, que sea conveniente dexarlos en Lerida por su curacion; entonces los Comissarios, Medicos, Cirujanos, Boticarios, y otros dependientes, tendrán la libertad de quedar con ellos, hasta que los enfermos, y heridos puedan vnirse al Exercito, ya sea en el Campo, ú en el Quartel del Marques de las Minas, en el qual caso se les darán los Pasaportes necesarios, y los Comboyes, como juzgaren los Oficiales, mas conveniente, de suerte, que ellos no reciban daño alguno en Lerida, ni en las marchas, y que se les darán las provisiones necesarias, y los Carros en las Villas, y Lugares, en distancia de tres jornadas, y para la seguridad de

de soldado y comissarios

III.

Acordado.

IV.

Acordado.

Az di-

dichos enfermos, y heridos se darán Reenes, quedando en las Casas particulares, ò Hospitales, de donde no serán desalojados baxo qualquier pretexto que sea, hasta que se hallen en estado de marchar.

V.

Toda la Harina, Trigo, Ganado, Vino, Medicinas, y todas las otras provisiones necesarias para los Enfermos, y Heridos, que se encuentran en los Almacenes se dexarán en manos de los Medicos, Cirujanos, y otros Asistentes del Hospital, por el uso, y servicio de dichos Enfermos, y Heridos.

VI.

Los Sitiados saldrán con quatro Pieças de Cañon de bronze, es à saber, dos de doze libras de bala, y dos de à feys, con polvora, y balas para feys tiros por cada Cañon, y se les dará el Tren necesario para conducir dichos Cañones hasta el Exercito del Marqués de las Minas, como queda dicho.

To:

V.

El Governador entregará todas las cosas necesarias, Medicamentos, y Provisiones para los Heridos, y Enfermos; pero los Medicos, Cirujanos, y Boticarios no podrán entregar, ni tomar cosa de los Almacenes sin orden de nuestro Governador.

VII.

Acordado.

VII.

Todos los Prisioneros hechos antes, y durante el Sitio, serán restituidos con buena fe de las dos Partes.

VIII.

Ningun Soldado será detenido, ni sacado de sus filas, baxo pretexto de desercion, ni de otro alguno.

IX.

No entrarán dentro el Castillo, ni Fuerte de Gardeny Tropas algunas Francesas, Españolas, ni otras, antes que las Guarniciones ayan salido; menos que con consentimiento, ò licencia de los Generales de ambas partes.

X.

Los drechos, è inmunidades de los Eclesiasticos, y Religiosos, y de los Ciudadanos, que se hallan en el Castillo de Lerida serán mantenidos, y protegidos, y guardadas sus vidas, libertad, y bienes, como lo han gozado, y gozavaan

con

VII.

Acordado.

VIII.

Acordado.

IX.

Acordado, como queda en el primer Capitulo.

X.

Todos los Eclesiasticos, Religiosos, y Ciudadanos, que se hallan dentro el Castillo, tendrán la libertad de salir,

con

con todos sus efectos, y de
passar al Quartel de los Ene-
migos, à saber es, sus Perso-
nas dentro el espacio de seis
dias, y sus efectos luego que
podrán tener Carros, y Mu-
los para llevarse los.

XIV

XV

Acordado

XVI

XVII

Acordado

en todo tiempo antes del Si-
tio, y el Governador, y Ciu-
dadanos tendrán la libertad de
disponer de sus efectos dentro
el termino de quatro meses, y
de retirarse donde quieran, sin
impedimento alguno.

XI.

Las Armas de los Enfermos,
y Heridos serán entregadas à
los Oficiales, que quedarán
encargados de dichos Enfer-
mos, y se darán à los Solda-
dos, hallandose en estado de
marchar.

XII.

Los Comandantes del Casti-
llo de Lerida, y Fuerte Gar-
deny, haràn entregar fielmen-
te todas las municiones de
Guerra, y provisiones, sin
desperdicio alguno, y por es-
te efecto se permitirá à un Co-
missario de Guerra, y otro de
Artilleria tomar Inventario de
todo lo que ay dentro dicho Cas-
tillo, y Fuerte Gardeny.

XIII.

Que no se permitirá à Eccl-
sias

XVII.

Acordado.

siastico alguno, ni à otra Per-
sona llevarse hornamentos, ni
otras cosas dedicadas al vfo de
la Iglesia, y del Obispo.

Todos los Articulos referidos
seràn deuidamente cumplidos,
è inuolablemente observados,
segun sus voces, sentido, è
intencion, como en ellos vie-
ne expressado.

Lerida, y Noviembre à 11. de
1707.

Felipe Duque
de Orleans.

Enrique Landgrave
de Hafsia.

CON LICENCIA, Y PRIVILEGIO.

Barcelona: Por RAFAEL FIGUERO, Impresor del Rey
nuestro Señor, año 1707.